

MEMO

Onderwerp:
Quick scan Flora- en faunawet Hooijpolder, Den
Hoorn

's-Hertogenbosch,
9 januari 2012

Projectnummer:
B01055.000463.0100

DIVISIE MILIEU & RUIMTE

Van:
Gijs Kos

Opgesteld door:
Gijs Kos

Afdeling:
Divisie M&R Den Bosch

Ons kenmerk:
075993705:0.5

Aan:
Gemeente Midden-Delfland

Kopieën aan:

1. Inleiding

De gemeente Midden-Delfland heeft het voornemen tot de ruimtelijke ontwikkeling van een deel van de Hooijpolder te Den Hoorn. In deze polder staat op de eerste plaats de ontwikkeling van nieuwe infrastructuur gepland. Het is nog niet bekend op welke termijn de ontwikkeling plaats vindt. Op basis van een vergelijking tussen het ontwerp van de nieuwe infrastructuur en het vigerend bestemmingsplan is gebleken dat de realisatie van de nieuwe infrastructuur niet mogelijk is binnen de bestaande verkeersbestemming. Het is noodzakelijk om een nieuw bestemmingsplan op te stellen. Op de tweede plaats vormt ook de ontwikkeling van het bestaande bedrijventerrein onderdeel van het op te stellen bestemmingsplan. De bedrijvenbestemming in de Hooijpolder wordt hierin uitgewerkt. De invulling van het bedrijventerrein is echter nog niet bekend. Afbeelding 1 geeft de locatie van het plangebied.

Het is noodzakelijk de geplande ontwikkelingen te toetsen aan de natuurwetgeving (Flora- en faunawet) voorafgaand aan realisatie van de werkzaamheden. De toetsing in deze memo richt zich op de tijdelijke en permanente effecten op natuurwaarden die mogelijk optreden door deze ruimtelijke ingreep. In deze quick scan flora- en faunawet is het resultaat van de toetsing weergegeven. Als beschermde soorten in de verdrukking komen, kan het noodzakelijk zijn om een meer uitgebreide 'natuurtoets' uit te voeren en/of een ontheffing op de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet aan te vragen.

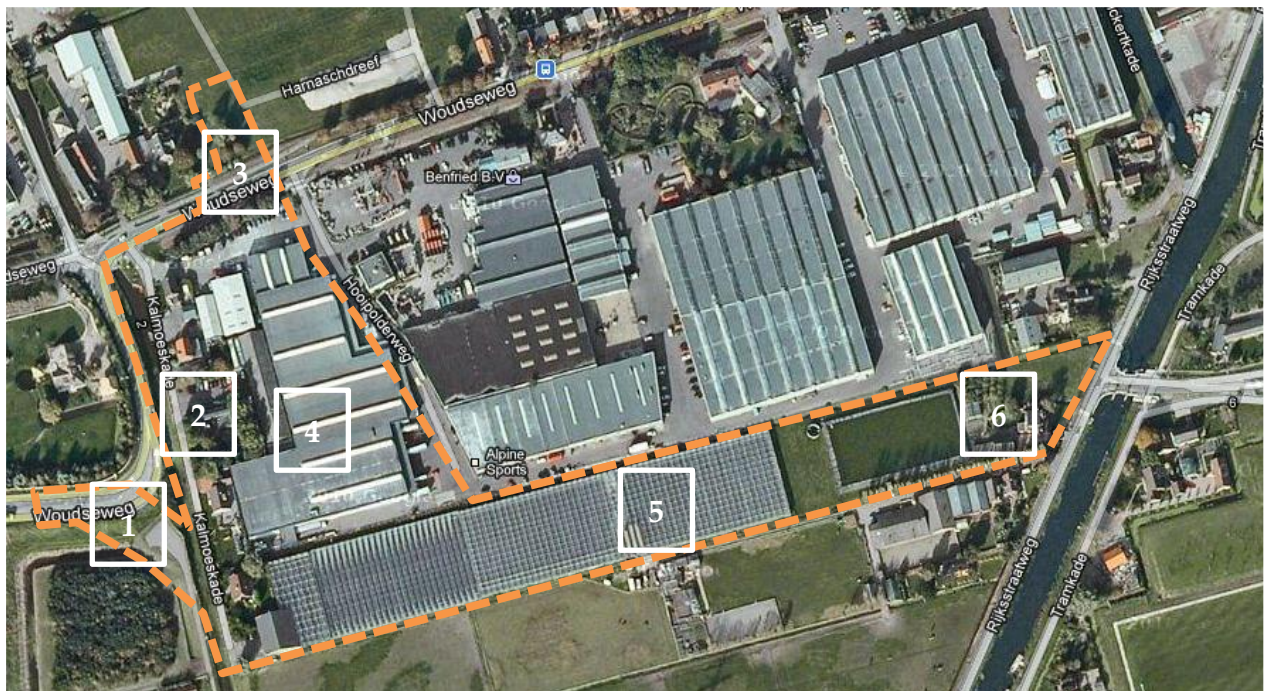
2. Gebiedsbeschrijving

2.1 Huidige situatie

Het plangebied is in vijf deelgebieden te splitsen (zie Afbeelding 1).

1. Aansluiting Woudseweg. In de huidige situatie gaat het om een doodlopend pad met ter hoogte van het plangebied een geluidswand met begroeiing. De bermen langs het pad en het kanaal zijn kort gemaaid.

2. Woonhuizen aan de westkant van het plangebied. Het gaat hierbij om woonhuizen van baksteen met pannendaken. In de tuinen staan schuurtjes en is opgaande vegetatie in de vorm van struiken en bomen aanwezig.
3. Kruising Woudseweg en bijbehorende bermen. In de huidige situatie ligt hier een druk bereden autoweg. Aan de noordzijde ligt een fietspad. Ter hoogte van het plangebied ligt in het plangebied een sloot met steile oevers en een bomenrij. De bermen langs de wegen zijn kort gemaaid.
4. Van der Helm Transport. Het transportbedrijf is gevestigd in een gebouw van betonplaten en ijzerplaten. Rondom het bedrijf ligt bestrating in de vorm van asfalt.
5. Grasland. In het verleden leek hier sprake van een kassencomplex met waterreservoir. In de huidige situatie ligt hier een grasland met een sloot aan de noord- en zuidzijde.
6. Bebouwing aan de oostkant van plangebied. Aan de oostkant liggen in de huidige situatie een leegstaand huis (baksteen met pannendak), een schuur, een (verwilderde) tuin, een graslandje en een kleine boomgaard.

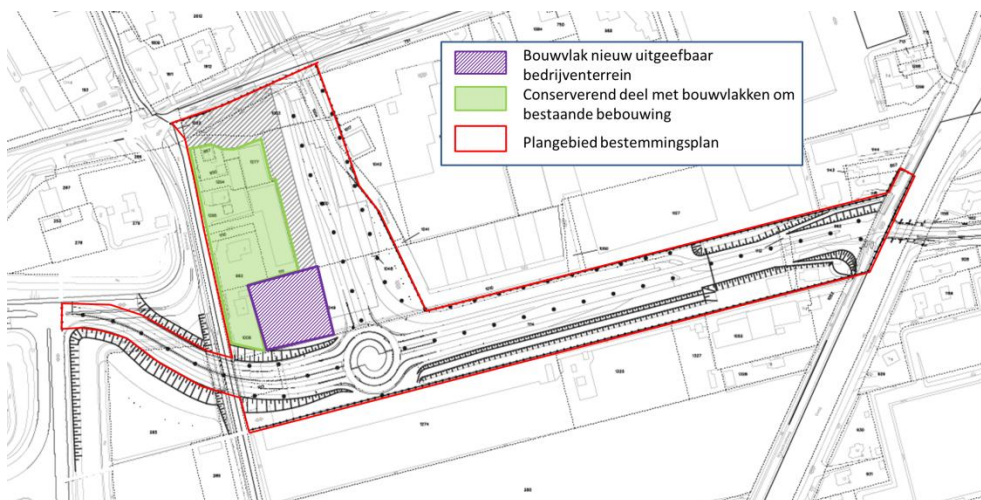

Afbeelding 1: Ligging van het plangebied Hooijpolder, Den Hoorn (oranje lijn geeft de grens van het plangebied) en locatie van de zes deelgebieden. De luchtfoto is genomen voordat het kassencomplex aan de zuidkant is gesloopt. De foto's op de volgende bladzijde geven een impressie van de verschillende deelgebieden.

2.2 Werkzaamheden plangebied

Afbeelding 2 geeft de voorziene inrichting van het plangebied.

Afbeelding 2: inrichting plangebied.

Voorzien zijn de volgende werkzaamheden:

- Slopen van aanwezige bebouwing. Het gaat om de bebouwing van Van der Helm Transport, het meest zuidelijke huis aan de Warmoeskade en de bebouwing aan de oostkant van het plangebied.
- Verwijderen aanwezige vegetatie, daar waar werkzaamheden zijn voorzien.
- Bouwrijp maken van de percelen.
- Aanleg van wegen.
- Aanleg van bermen en beplanting.

3. Aanwezigheid van beschermde soorten

In de middag van 4 januari 2012 heeft een veldbezoek plaatsgevonden in het plangebied. De temperatuur lag rond de 8 graden, het was bewolkt en er stond een krachtige wind. Omdat de omstandigheden en de tijd van het jaar niet geschikt waren voor het waarnemen van verschillende soorten, hebben wij een habitatgeschiktheidsbeoordeling uitgevoerd. Hierbij is gekeken welke soorten mogelijk voorkomen op basis van beschikbare verspreidingsgegevens (o.a. website waarneming.nl) en in het plangebied aangetroffen omstandigheden (verstoring, vegetaties, omgeving).

3.1 Flora

Aan de westzijde van het plangebied zijn verschillende exemplaren van de beschermde plant de grote kaardebol waargenomen. Deze staan aan de westkant van het grasland (deelgebied 5) in de ruigte langs de rand van het grasland. Verder zijn geen (resten van) beschermde plantensoorten aangetroffen. Hoewel het veldbezoek voor het waarnemen van beschermde planten niet in de goede tijd van het jaar plaatsvond, verwachten wij verder ook geen beschermde plantensoorten in het plangebied. De verhardingen, graslanden, tuinen en bebouwing bieden geen geschikte groeiplaatsen. Beschermde plantensoorten vereisen over het algemeen schralere, extensiever beheerde en voedselarmere omstandigheden dan aangetroffen in het plangebied.

3.2 Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn geen vogels waargenomen in het plangebied. Het plangebied is echter wel voor verschillende soorten geschikt:

- De watergangen en oevers vormen respectievelijk geschikte foerageergebieden en broedplaatsen voor algemeen voorkomende watervogels als de wilde eend en meerkoet.
- Het grasland vormt een foerageergebied voor verschillende vogelsoorten, waaronder fazanten die buiten het plangebied zijn waargenomen.
- De opgaande begroeiing (bomen, struwelen) in de tuinen en langs de wegen vormen geschikte broedplaatsen voor algemene vogels van parken en tuinen als de merel en houtduif.
- De bebouwing met pannendaken vormen voor soorten als de huismus een geschikte broedplaats. Aanwezigheid van deze soort is op basis van een eenmalig veldbezoek in de winter niet uit te sluiten. De bebouwing van de Van der Helm Transport vormt voor vogels geen geschikte broedplaats. Er zijn in de structuur geen kieren of spleten waargenomen waar vogels in kunnen broeden. De steunbalken boven afdaken vormen potentiële broedgelegenheden, maar hier is geen nestmateriaal waargenomen.
- In het plangebied zijn geen bomen met holen en gaten waargenomen. Verder zijn ook geen horsten of nesten, die mogelijk een jaarrond beschermde nestplaats vormen, waargenomen.

3.3 Zoogdieren

Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied, en dan vooral de begroeide delen en leegstaande bebouwing, vormt voor algemeen voorkomende zoogdiersoorten een geschikte leefomgeving. Hierbij gaat het om algemene soorten als de huismuis, huisspitsmuis, maar ook wezel en mol (website Zoogdiervereniging). Incidenteel is het mogelijk dat een haas voorkomt op het grasland.

Vleermuizen

Uit verspreidingsgegevens (website Waarneming.nl) blijkt dat in Den Hoorn de rosse vleermuis en gewone dwergvleermuis zijn waargenomen. De rosse vleermuis is een boombewonende soort die tijdens het vliegen geen gebruik maakt van lijnvormige elementen. De soort foerageert vaak boven water, waarbij meren, vijvers en rivieren de voorkeur hebben (Boonman *et al.*, 1997). Het plangebied heeft voor deze soort vrijwel geen functie: geschikte verblijfplaatsen in bomen zijn niet aanwezig, lijnvormige elementen wel, maar daar maakt de soort vrijwel geen gebruik van en de wateren in het plangebied zijn klein en vormen in het meest gunstige geval een marginaal foerageergebied.

De gewone dwergvleermuis verblijft in gebouwen, maakt gebruik van lijnvormige elementen en foerageert in zeer uiteenlopende landschapstypen (Kapteyn, 1997). Voor het plangebied betekent dit dat de te slopen woonhuizen en schuur mogelijk verblijfplaatsen vormen, dat het kanaal langs de Warmoeskade mogelijke een vliegroute vormt en dat het plangebied zelf, en dan vooral het zuidelijk deel, foerageergebied vormt. Het plangebied heeft mogelijk ook nog een vergelijkbare functie voor andere vleermuissoorten.

3.4 Amfibieën en reptielen

Op basis van verspreidingsgegevens is de aanwezigheid van zwaar beschermde soorten (als rugstreeppad, kamsalamander en heikikker) uitgesloten (website RAVON). Waarnemingen van de rugstreeppad zijn niet bekend voor de omgeving (website RAVON, website Waarneming.nl). Op basis van de aangetroffen omstandigheden worden in de sloten (voortplantingswater) wel algemene soorten als de bruine kikker, bastaardkikker en kleine watersalamander verwacht. Ook op het land komt mogelijk ook de gewone pad voor.

De aanwezigheid van reptielen is op basis van verspreidingsgegevens uitgesloten (website RAVON).

3.5 Vissen

De wateren in het projectgebied vormen mogelijk leefgebied voor beschermde vissoorten. Op basis van verspreidingsgegevens (website RAVON) is de aanwezigheid van de kleine modderkruiper en bittervoorn niet uit te sluiten. Beide soorten komen verspreid in Zuid-Holland voor. Poldersloten vormen geschikte leefgebieden voor de hiervoor genoemde beschermde vissoorten.

3.6 Vlinders, libellen en andere soorten ongewervelden

Beschermde insecten stellen hoge (ecologische) eisen aan hun biotoop. Hierbij gaat het om bloemrijke oever- en andere soortenrijke vegetaties. Gezien de soortenarme vegetaties op het terrein en de afwezigheid van oevervegetatie is de aanwezigheid van beschermde insecten, libellen en andere soorten ongewervelden uitgesloten.

3.7 Samenvattend overzicht

In Tabel 1 is een samenvattend overzicht opgenomen van de aanwezigheid van (beschermde) soorten. Zie bijlage 1 voor de beschermingscategorie en het wettelijk kader van de Flora- en faunawet, geldend voor beschermde soorten.

Tabel 1: Overzicht van de aangetroffen en potentieel voorkomende beschermde soorten in het plangebied.

Soort(groep)	Actueel (veldbezoek)	Potentieel
Flora	Grote kaardebol (tabel 1)	Geen
Vogels	Geen	Algemene watervogels (vogels)
		Algemene broedvogels van parken en tuinen (vogels) (o.a. fazant)
		Vogels die broeden in bebouwing (vogels)
Zoogdieren	Geen	Algemeen voorkomende grondgebonden soorten (tabel 1)
		Vleermuizen (tabel 3) waaronder rosse vleermuis (<i>incidentele aanwezigheid</i>) en gewone dwergvleermuis (<i>verblijfplaatsen, vliegroue en verblijfplaatsen</i>)
Amfibieën	Geen	Algemeen voorkomende soorten (tabel 1)
Vissen	Geen	Beschermde vissoorten (tabel 2/3)

4. Effectbeoordeling

4.1 Effecten

De werkzaamheden en aanpassingen leiden tot de volgende effecten:

- De werkzaamheden hebben tot gevolg dat voor de aanwezige plantensoorten groeiplaatsen verdwijnen. De werkzaamheden kunnen direct leiden tot beschadiging van de aanwezige planten en vernietiging van groeiplaatsen. Gezien de verwachte ruimtelijke ontwikkeling is het de verwachting dat deze groeiplaatsen permanent verdwijnen.
- Indien werkzaamheden in het broedseizoen plaatsvinden, vindt mogelijk verstoring van broedende vogels en vernietiging van nesten plaats. Dit geldt in het bijzonder voor het verwijderen van vegetatie en het slopen van bebouwing. In de bebouwing bevinden zich mogelijk jaarrond beschermde nesten die permanent verdwijnen als gevolg van de werkzaamheden ook wanneer er buiten de broedperiode gewerkt wordt. Na afronding van de werkzaamheden is het mogelijk voor

vogels om in de aangeplante bomen en andere opgaande vegetatie te broeden. Eventuele nestlocaties in bebouwing verdwijnen permanent.

- De werkzaamheden leiden mogelijk tot tijdelijke verstoring en het onopzettelijk doden van aanwezige grondgebonden zoogdieren en amfibieën. Door verstoring zijn aanwezige leefgebieden voor de duur van de werkzaamheden niet geschikt voor grondgebonden dieren. Permanente effecten zijn een afname van geschikt leefgebied. Het zijn juist de onverharde delen die geschikt zijn, en deze verdwijnen grotendeels als gevolg van de ontwikkeling. Verder vormt de weg een barrière, maar omdat in de omgeving verder geen belangrijke leefgebieden liggen, is het effect van versnippering van leefgebieden verwaarloosbaar.
- Effecten op de rosse vleermuis zijn uitgesloten, omdat de het plangebied een marginale functie heeft voor deze soort. Dit geldt niet voor overige, relatief algemene vleermuissoorten, waaronder de gewone dwergvleermuis. Als gevolg van de werkzaamheden worden mogelijk verblijfplaatsen vernietigd en dieren onopzettelijk gedood. Permanente effecten naast vernietiging van verblijfplaatsen, zijn het doorkruisen en verstoren van een mogelijke vliegroute over het kanaal langs de Warmoeskade. De werkzaamheden vinden plaats in potentieel foerageergebied. Voor de duur en na afronding van de werkzaamheden gebruiken vleermuizen deze gebieden naar verwachting nog steeds om te foerageren.
- Indien de werkzaamheden gepaard gaan met het verdwijnen van sloten verdwijnen mogelijk voor beschermde vissoorten leefgebieden. Bij het dempen van sloten is het mogelijk dat vissen onopzettelijk worden gedood en verstoord en dat foerageer- en voortplantingsplaatsen worden aangetast en vernietigd.

4.2 Mogelijke overtredingen Flora- en faunawet

In het plangebied en de directe omgeving komen (mogelijk) verschillende beschermde soorten voor. In tabel 2 zijn de mogelijke overtredingen van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet weergegeven. Bijlage 1 geeft het wettelijk kader voor de toetsing van mogelijke overtredingen.

Tabel 2: Mogelijke overtredingen van de algemene verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet.

Soort (beschermingscategorie)	Art 8	Art 9	Art 10	Art 11	Art 12
Grote kaardebol (tabel 1)	X				
Algemene watervogels (vogels)		X		X	X
Algemene broedvogels van parken en tuinen (vogels)		X		X	X
Vogels die broeden in bebouwing (vogels)		X		X	X
Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren (tabel 1)		X		X	
Rosse vleermuis (tabel 3)	Geen effect				
Overige vleermuizen waaronder gewone dwergvleermuis (tabel 3)		X		X	
Algemeen voorkomende amfibieën (tabel 1)		X		X	X
Beschermde vissoorten (tabel 2/3)		X		X	X

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Algemene soorten waarvoor een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen en inrichting (tabel 1)

De tabel 1-soorten waarvoor mogelijk verboden handelingen plaatsvinden, zijn algemeen voorkomende soorten. Ten aanzien van deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen, mits sprake is van zorgvuldig handelen. Daarnaast mag de ingreep geen wezenlijk invloed hebben op de gunstige staat van instandhouding. De grote kaardebol is een algemeen voorkomende soort, die vermoedelijk ook in de omgeving voorkomt. Dit geldt ook voor algemene zoogdieren en amfibieën in het plangebied. De gunstige staat van instandhouding verslechtert niet door werkzaamheden en aanpassing van marginaal leefgebied.

Soorten waarvoor een vrijstelling geldt wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode (tabel 2)

Voor soorten die in deze categorie vallen, geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen mits gewerkt wordt met een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Als dit niet mogelijk is, moet voor het optreden van verboden handelingen een ontheffing worden aangevraagd. Deze ontheffing gaat gepaard met een "lichte toets". Dit geldt mogelijk voor aanwezige beschermde vissoorten. Het is nodig om maatregelen te nemen indien de sloot of delen van de sloot gedempt worden.

Soorten waarvoor bij effecten een ontheffing gepaard gaat met een "uitgebreide toets" (tabel 3)

In het plangebied komen mogelijk vleermuizen voor. Indien de werkzaamheden leiden tot een aantasting van verblijfplaatsen en vliegroutes, dan is het noodzakelijk mitigerende maatregelen te nemen en een ontheffing aan te vragen.

Indien zwaar beschermde vissoorten in het gebied voorkomen, is het ook noodzakelijk om maatregelen te nemen indien (delen van) de sloten gedempt worden. Voor zwaar beschermde vissoorten is een ontheffing voor werkzaamheden vereist.

Vogels (Vogels)

Voor het verstoren van broedende vogels is het niet mogelijk om een ontheffing aan te vragen. Het is belangrijk om effecten te voorkomen door het treffen van maatregelen. Het is echter voor jaarrond beschermde nestplaatsen wel noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen en deze te compenseren.

4.3 Voorkomen van effecten

Ten aanzien van een aantal soorten is het noodzakelijk om maatregelen te nemen:

- Ten aanzien van algemeen voorkomende, grondgebonden soorten leidt iedere vorm van uitvoering tot effecten. Het nemen van maatregelen is niet effectief, het onopzettelijk doden en verstoren is door het nemen van maatregelen niet te voorkomen. De effecten zijn dusdanig gering, dat effecten op aanwezige populaties in de omgeving zijn uitgesloten. Hetzelfde geldt voor de grote kaardebol. Dit is een tweejarige plant, waardoor overplanten weinig zin heeft. Naar verwachting komt de soort spontaan in het plangebied of de omgeving weer op.

- Voer werkzaamheden uit buiten het broedseizoen van vogels. Het broedseizoen loopt ongeveer van 15 maart tot 15 juli. Als dit niet mogelijk is, dient de aanwezige vegetatie verwijderd te zijn voor het begin van het broedseizoen. Voor de bebouwing gesloopt wordt, dient eerst de functie voor vogels vastgesteld te worden. Hierbij gaat het om de te slopen woonhuizen aan de west- en oostzijde van het plangebied. Naar aanleiding van dit nadere onderzoek is het mogelijk om gericht maatregelen te nemen.
- Het is noodzakelijk om onderzoek te doen naar de aanwezigheid van vleermuizen. Hierbij gaat het om de volgende zaken:
 - Aanwezigheid van verblijfplaatsen in de te slopen bebouwing aan de west- en oostzijde van het plangebied. Het gebouw van het transportbedrijf is niet geschikt als verblijfplaats.
 - Aanwezigheid van trekroutes en functie als foerageergebied, hierbij gaat het in het bijzonder om het kanaal langs de Warmoeskade.Naar aanleiding van de uitkomsten van deze onderzoeken is het mogelijk om gericht maatregelen te nemen.
- Indien voorzien is om grote delen van de sloten te dempen, is een onderzoek naar de aanwezigheid van vissoorten vereist. Naar aanleiding van dit onderzoek is het mogelijk om gericht maatregelen te nemen.

4.4 Ontheffing Flora- en faunawet

- Ontheffing is (mogelijk) vereist voor de volgende soorten:
 - Vogels indien jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn in de bebouwing;
 - Vleermuizen indien deze gebruik maken van verblijfplaatsen binnen het plangebied en verstoring van vliegroutes is voorzien.
 - Vissen indien beschermde soorten voorkomen en grote delen van de sloten gedempt worden.
- De (mogelijkerwijs) aanwezige kleine zoogdieren en amfibieën in het plangebied zijn vrijwel zeker algemeen voorkomende soorten, die ook in de directe omgeving voorkomen. Het verontrusten of onopzettelijk doden van individuen van deze soorten leidt niet tot aantasting van de gunstige staat van instandhouding. Voor deze algemene soorten is geen ontheffing nodig.

5. Conclusie

- In de Hooijpolder in Den Hoorn zijn ruimtelijke ontwikkelingen voorzien. In het plangebied komen (mogelijk) beschermde soorten voor. Het gaat hier om grote kaardebol (tabel 1), algemene watervogels, algemene broedvogels van parken en tuinen, vogels die broeden in bebouwing (vogels), algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren (tabel 1), vleermuizen (tabel 3), waaronder rosse vleermuis en gewone dwergvleermuis, algemeen voorkomende amfibieën (tabel 1) en beschermde vissoorten (tabel 2/3).
- Op alle voorgenoemde soorten, met uitzondering van de rosse vleermuis zijn effecten voorzien. Dit heeft in een aantal gevallen geen juridische consequenties omdat voor het overtreden van verbodsbepalingen een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen (tabel 1-soorten). Dit geldt echter niet voor zwaardere beschermde soorten (tabel 2, tabel 3 en vogels).
- Vervolgonderzoek in het plangebied is noodzakelijk naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen, functie voor vogels met een jaarrond beschermde broedplaats en indien grote delen van de sloten gedempt worden, naar beschermde vissoorten.
- Het is noodzakelijk om maatregelen te nemen om effecten op broedende vogels te voorkomen. Aan de hand van vervolgonderzoek volgen mogelijk meer (gerichte) maatregelen.

- De noodzaak voor het aanvragen van een ontheffing op verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet is afhankelijk van de resultaten van vervolgonderzoek.

6. Gebruikte bronnen

- Boonman, A.M., Bongers, W. & Twisk, P., 1997. 20 Rosse Vleermuis *Nyctalus noctula* (Schreber, 1774). In: Limpens, H., Mostert, K. & Bongers, W., 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen *Onderzoek naar verspreiding en ecologie*. pp. 172-182. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Kapteyn, K., 1997. 18 Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* (Schreber, 1774). In: Limpens, H., Mostert, K. & Bongers, W., 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen *Onderzoek naar verspreiding en ecologie*. pp. 151-163. KNNV Uitgeverij, Utrecht

Websites:

- RAVON: <http://www.ravon.nl>
- Waarneming.nl: <http://www.waarneming.nl>
- Zoogdiervereniging: <http://www.zoogdiervereniging.nl>

Bijlage 1: Wettelijk kader : Flora – en faunawet

De Flora- en faunawet, die in april 2002 in werking is getreden, beschermt een groot aantal plant- en diersoorten. In artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet is opgenomen welke handelingen niet toegestaan zijn (zie onderstaand tekstkader). De werkzaamheden kunnen strijdig zijn met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet.

In sommige gevallen is het overigens mogelijk het plan zo uit te voeren dat overtreding van de genoemde verbodsbepalingen niet aan de orde is (zie tekstkader over de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet). Wanneer dit niet mogelijk blijkt te zijn, moet een ontheffing aangevraagd worden, die het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, EL&I (voorheen ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) alleen onder bepaalde voorwaarden verstrekt.

Verbodsbepalingen Flora- en faunawet

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Om helder te krijgen of er verboden handelingen vanwege de Flora- en faunawet plaats vinden en of daarvoor eventueel een ontheffing noodzakelijk is, dienen de volgende vragen beantwoord te worden:

7. Zijn er beschermde planten of dieren in het project- en verstoringsgebied aanwezig, en zo ja, welke?
8. Kunnen er verboden handelingen vanwege de Flora- en faunawet optreden op deze soorten ten gevolge van de uitvoering van het project?

Op basis van de bestaande gegevens en veldbezoeken geven wij een actueel en dekkend beeld van de aanwezige, wettelijk beschermde flora en fauna in het onderzoekgebied.

In 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) in werking getreden, welke behoort bij de Flora- en faunawet. Een belangrijke wijziging met deze AMvB is dat voor algemeen voorkomende soorten een vrijstelling geldt. Voor deze soorten is het, onder voorwaarden, niet meer noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen. In de AMvB zijn verschillende beschermingscategorieën onderscheiden (zie onderstaande tabel).

Categorie	Ontheffing of vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 1 Algemene soorten	Algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12, wel zorgplicht, m.u.v. artikel 10
Tabel 2 Overige soorten	Vrijstelling mogelijk, mits gebruik wordt gemaakt van een door de minister goedgekeurde gedragscode; anders ontheffing noodzakelijk (toetsing aan gunstige staat van instandhouding en zorgvuldig handelen). Eventueel mitigatie- en compensatieplicht. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag, m.u.v. artikel 10

Categorie	Ontheffing of vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 3 Soorten van bijlage 1 van de AMvB	Voor volgens art 75 lid 6 bij AMvB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: - er geen andere bevredigende oplossing bestaat; - er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: dwingende reden van groot openbaar belang; ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin) van de beschermde soort; enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; - er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - er zorgvuldig wordt gehandeld. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.
Tabel 3 Soorten op Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn	Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer: - er geen andere bevredigende oplossing bestaat; - er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: dwingende reden van groot openbaar belang. Nb: voor deze groep kan er geen ontheffing worden verleend op basis van het belang "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting". Volgens de AMvB kan dit wel, echter uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is. enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; - er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - er zorgvuldig wordt gehandeld. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (EL&I hanteert nu de term "Positieve Afwijzing"). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (EL&I hanteert nu de term 'Positieve Afwijzing'). Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.

Vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt er voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Uit recente uitspraken van de ABRvS blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- tevens sprake is van één van de volgende belangen:
 - bescherming van flora en fauna;
 - veiligheid van luchtverkeer;
 - volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing kan worden verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan is aan het bovenstaande. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (verstorende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde 'vaste rust- of verblijfplaats'. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen, en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de 'aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel.

Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck. Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

Zorgplicht

Naast de verbodsbepalingen is in de Flora- en faunawet ook een zorgplicht opgenomen (zie onderstaande tekstkader). Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk.

Zorgplicht Flora- en faunawet

Artikel 2, lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.

Artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er

ARCADIS

geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

MEMO

Onderwerp:

Aanvullend soortenonderzoek Hooipolderweg

Hoofddorp,
5 april 2013

Projectnummer:
B01055.000463.0400

Van:
S.T.A. van den Berg BBA

Opgesteld door:
drs. ir. P.J.M.C. de Ridder

DIVISIE MILIEU & RUIMTE

Afdeling:
Divisie M&R Den Bosch

Ons kenmerk:
076651016:A.1

Aan:
Gemeente Midden-Delfland

Kopieën aan:

Inleiding

De gemeente Midden-Delfland heeft het voornemen tot de ruimtelijke ontwikkeling van een deel van de Hooipolder te Den Hoorn. In deze polder staat op de eerste plaats de ontwikkeling van nieuwe infrastructuur gepland. Het is nog niet bekend op welke termijn de ontwikkeling plaats vindt. Op basis van een vergelijking tussen het ontwerp van de nieuwe infrastructuur en het vigerend bestemmingsplan is gebleken dat de realisatie van de nieuwe infrastructuur niet mogelijk is binnen de bestaande verkeersbestemming. Het is noodzakelijk om een nieuw bestemmingsplan op te stellen. Op de tweede plaats vormt ook de ontwikkeling van een deel van het bestaande bedrijventerrein onderdeel van het op te stellen bestemmingsplan. De bedrijvenbestemming in de Hooipolder wordt hierin uitgewerkt. De invulling van het bedrijventerrein is echter nog niet bekend. Afbeelding 1 geeft de locatie van het plangebied.

Het is noodzakelijk de geplande ontwikkelingen te toetsen aan de natuurwetgeving (Flora- en faunawet) voorafgaand aan de werkzaamheden. In januari 2012 is hiervoor een quick scan uitgevoerd. Uit deze quick scan kwam naar voren dat er vervolgonderzoek nodig was voor vleermuizen (verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes), vissen en vogels met jaarrond beschermde nesten).

Wettelijk kader Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet (2002) regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2).

Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren. Er zijn op grond van de Algemene Maatregel van Bestuur Flora- en faunawet (2005) drie beschermingscategorieën:

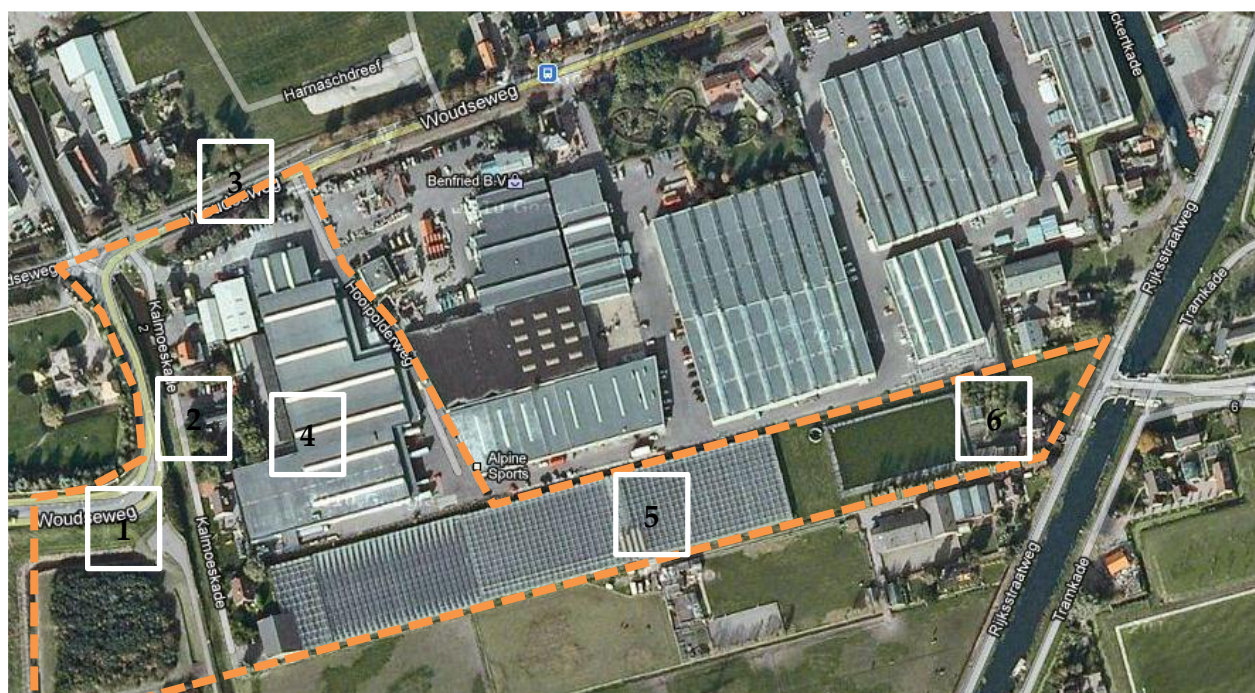
- Tabel 1: algemeen beschermde soorten.
 - Tabel 2: beschermde soorten.
 - Tabel 3: streng beschermde soorten, waaronder ook soorten van de bijlage IV van de Habitatrichtlijn.
 - Vogels: allen streng beschermd. Van enkele soorten zijn de nesten bovendien jaarrond beschermd.
- Voor vogels en soorten uit tabel 3 kan geen ontheffing aangevraagd worden in het kader van ruimtelijke ingrepen.

Gebiedsbeschrijving

Huidige situatie

Het plangebied is in zes deelgebieden te splitsen (zie Afbeelding 1).

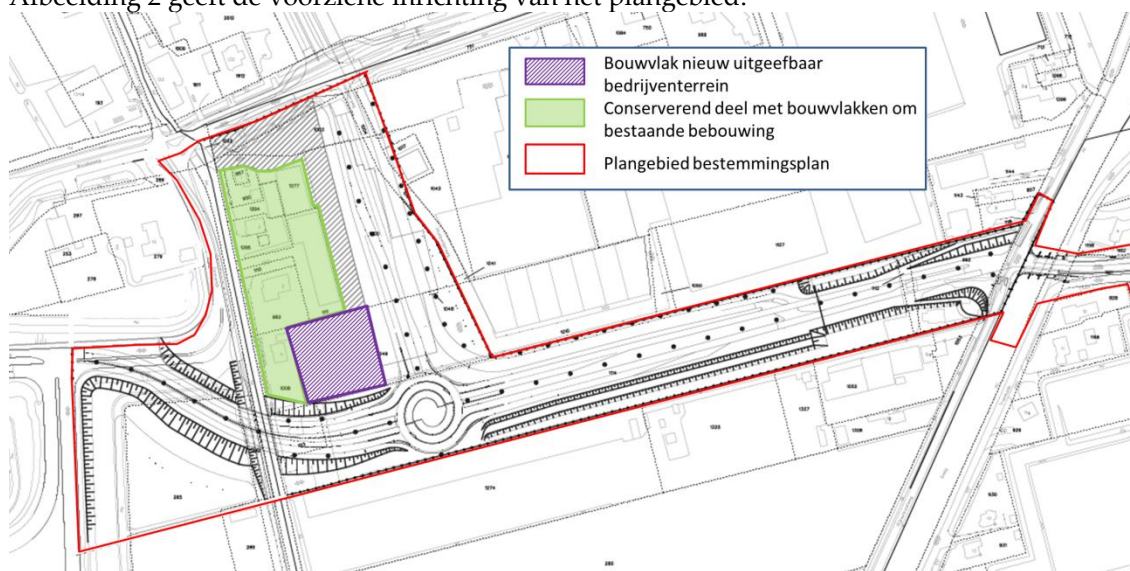
1. Aansluiting Woudseweg. In de huidige situatie gaat het om een doodlopend pad met ter hoogte van het plangebied een geluidswand met begroeiing. De bermen langs het pad en het kanaal zijn kort gemaaid.
2. Woonhuizen aan de westkant van het plangebied. Het gaat hierbij om woonhuizen van baksteen met pannendaken. In de tuinen staan schuurtjes en is opgaande vegetatie in de vorm van struiken en bomen aanwezig.
3. Kruising Woudseweg en bijbehorende bermen. In de huidige situatie ligt hier een druk bereden autoweg. Ter hoogte van het plangebied ligt in het plangebied een sloot met steile oevers en een bomenrij. De bermen langs de wegen zijn kort gemaaid.
4. Van der Helm Transport. Het transportbedrijf is gevestigd in een gebouw van betonplaten en ijzerplaten. Rondom het bedrijf ligt bestrating in de vorm van asfalt.
5. Grasland. In het verleden leek hier sprake van een kassencomplex met waterreservoir. In de huidige situatie ligt hier een grasland met een sloot aan de noord- en zuidzijde.
6. Bebouwing aan de oostkant van plangebied. Aan de oostkant liggen in de huidige situatie een leegstaand huis (baksteen met pannendak), een schuur, een (verwilderde) tuin, een graslandje en een kleine boomgaard.

Afbeelding 1: Ligging van het plangebied Hooipolder, Den Hoorn (oranje lijn geeft de grens van het plangebied) en locatie van de zes deelgebieden. De luchtfoto is genomen voordat het kassencomplex aan de zuidkant is gesloopt.

Werkzaamheden plangebied

Afbeelding 2 geeft de voorziene inrichting van het plangebied.

Afbeelding 2 Inrichting plangebied.

Voorzien zijn de volgende werkzaamheden:

- Slopen van aanwezige bebouwing. Het gaat om de bebouwing van Van der Helm Transport, het meest zuidelijke huis aan de Warmoeskade en de bebouwing aan de oostkant van het plangebied.
- Verwijderen aanwezige vegetatie, daar waar werkzaamheden zijn voorzien.
- Bouwrijp maken van de percelen.
- Aanleg van wegen.
- Aanleg van bermen en beplanting.

Onderzoeksmethode

Het bezoek is uitgevoerd door een ter zake kundige ecooloog van Adviesbureau E.C.O. Logisch. De werkzaamheden bestaan uit het inventariseren van broedvogels, vleermuizen en vissen. Per onderdeel wordt de toegepaste methode toegelicht.

Broedvogels

Ten behoeve van het onderzoek naar jaarrond beschermde nestlocaties van broedvogels hebben drie inventarisaties plaatsgevonden. In tabel 1 is een overzicht van deze inventarisatie weergegeven.

Datum	Tijd	Weersomstandigheden
11-05-2012	05:30 – 07:00	Bewolkt, windkracht 3, 8°C
22-05-2012	05:30 – 06:30	Licht bewolkt, windkracht 2, 14°C
04-06-2012	05:15 – 06:15	Bewolkt, windkracht 2, 7°C

Tabel 1 Overzicht inventarisatie broedvogels

Daarnaast is tijdens de inventarisatie van vleermuizen gelet op de aanwezigheid van nachttactieve broedvogels. In 2013 is aanvullend onderzoek naar uilen uitgevoerd. Hierbij zijn de roep van de steenuil en de ransuil afgespeeld om zo reacties uit te lokken van territoriale exemplaren. Als basis van de inventarisatie is de methode van STONE¹ gehanteerd. Een overzicht van deze inventarisatie is weergegeven in tabel 2.

Datum	Tijd	Weersomstandigheden
03-02-2013	18:00 – 19:00	Half bewolkt, windkracht 2, 1°C
28-02-2013	18:30 – 20:00	Bewolkt, windkracht 2, 3°C
14-03-2013	19:00 – 20:30	Half bewolkt, windkracht 1, 3°C

Tabel 2 Overzicht inventarisatie uilen

¹ Bloem, H., K. Boer, N.M. Groen, R. van Harxen & P. Stroeken, 2001. De steenuil in Nederland. Handleiding voor onderzoeks en bescherming. Stichting Steenuilenoverleg Nederland (STONE)

Vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2012². Er is hierbij onderscheid gemaakt in zomer- en kraamverblijven, paarverblijven en vliegroutes / foerageerzones. Bij de inventarisatie is uitgegaan van het gebruik van de bebouwing in het plangebied als mogelijke verblijfplaats voor de laatvlieger en de gewone dwergvleermuis.

Zomer- en kraamverblijven

In de periode mei – juli 2012 heeft onderzoek naar de aanwezigheid van zomer- en kraamverblijven plaatsgevonden. In tabel 3 is een overzicht van deze inventarisatie weergegeven.

Datum	Tijd	Weersomstandigheden
22-05-2012	03:30 – 05:30	Bewolkt, windkracht 2, 14°C
28-06-2012	22:15 – 00:15	Bewolkt, windkracht 2, 23°C
15-07-2012	22:00 – 00:00	Bewolkt, windkracht 2, 16°C

Tabel 3 Overzicht inventarisatie zomer-/kraamverblijven vleermuizen

Paarverblijven

In de periode augustus – september 2012 heeft onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van paarverblijven en zwermplaatsen van vleermuizen. In tabel 4 is een overzicht van deze inventarisatie weergegeven.

Datum	Tijd	Weersomstandigheden
28-08-2012	20:30 – 23:30	Bewolkt, windkracht 2, 20°C
20-09-2012	04:30 – 07:30	Bewolkt, windkracht 2, 9°C

Tabel 4 Overzicht inventarisatie paarverblijven vleermuizen

Vliegroutes / foerageerzones

Tegelijk met de overige inventarisaties zijn vliegroutes en foerageerzones in beeld gebracht. Hierbij is gelet op welke soorten in en juist buiten het plangebied foerageren en of het plangebied en aangrenzende structuren gebruikt worden als vliegroute en met welke intensiteit dit gebeurde.

Bij het onderzoek naar vleermuizen is gebruik gemaakt van zogenaamde batdetectors. Deze maken de voor mensen onhoorbare, ultrasone geluiden, welke vleermuizen uitstoten, hoorbaar. Adviesbureau E.C.O. Logisch maakt standaard gebruik van detectors met de mogelijkheid tot het opnemen en vertraagd afspelen van geluiden voor eventuele analyse achteraf. De inventarisatie van vleermuizen heeft gezien de omvang van het plangebied in een team van twee deskundigen plaatsgevonden.

² Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur 2012. Vleermuisprotocol 2012, 24 februari 2012

Vissen

Het onderzoek naar vissen heeft plaatsgevonden door de aanwezige watergangen te bemonsteren met een groot, fijnmazig schepnet. Deze inventarisatie is uitgevoerd op 5 augustus 2012. Hierbij zijn in het bijzonder locaties waar geschikte habitat voor de bittervoorn en de kleine modderkruiper aanwezig is bemonsterd.

Resultaten

De resultaten zijn verdeeld in waarnemingen van broedvogels, vissen en zomerverblijven, paarverblijven, vliegroutes en foerageerzones van vleermuizen.

Broedvogels

Binnen het plangebied zijn alleen algemene broedvogels aangetroffen. Het betreft de soorten merel, heggenmus, winterkoning, roodborst, koolmees, pimpelmees, kauw, houtduif, wilde eend, meerkoet, waterhoen, kievit en patrijs. De laatste van deze soorten heeft geen jaarrond beschermde nestlocaties, maar is wel opgenomen in de Rode Lijst broedvogels. Juist buiten het plangebied zijn broedgevallen van de huismus en de spreeuw waargenomen.

Tijdens het onderzoek naar het voorkomen van uilen in het plangebied zijn geen waarnemingen van uilen gedaan.

Vleermuizen

Binnen en juist buiten het plangebied is alleen de gewone dwergvleermuis waargenomen. Per functie wordt het gebruik van het plangebied nader toegelicht.

Zomer- en kraamverblijven

Tijdens het onderzoek naar zomerverblijven van vleermuizen zijn geen verblijfplaatsen in het plangebied aangetroffen. Vanaf circa een uur voor zonsopkomst is geen activiteit van vleermuizen meer waargenomen.

Paarverblijven

Er zijn geen paarverblijven van de gewone dwergvleermuis in het plangebied waargenomen. Aan de Hooipolderweg is wel een paarverblijf van deze soort aangetroffen. Deze ligt echter buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden van de werkzaamheden en zal dan ook geen hinder ondervinden van de ingreep.

Vliegroutes / foerageerzones

Alle groenstructuren in het plangebied worden gebruikt als foerageerzone door de gewone dwergvleermuis. Daarnaast is boven de Hooipolderweg een vliegroute van deze soort waargenomen. Op basis van de waargenomen vliegbeweging bevindt de verblijfplaats van deze individuen zich op geruime afstand ten oosten van het plangebied. De vliegroute ligt buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden en zal dan ook geen hinder ondervinden van de ingreep.

Vissen

Ondanks intensieve bemonstering van de watergangen zijn geen beschermde soorten in het plangebied aangetroffen. De blankvoorn, baars, tiendoornige stekelbaars, snoek en zeelt zijn in de wateren in het plangebied vastgesteld.

Overige soorten

Binnen het plangebied zijn de algemeen beschermde amfibieën gewone pad, kleine watersalamander en meerkikker waargenomen. Mogelijk komen ook algemeen beschermde kleine grondgebonden zoogdieren, zoals huismuis, huisspitsmuis, wezel en mol, voor in het gebied (Quick scan Flora- en faunawet Hooipolder, 2012).

Belang plangebied voor beschermde soorten

Het plangebied en de directe omgeving bevatten elementen welke worden benut door beschermde soorten.

- Het plangebied is van gering belang voor beschermde soorten. Voor de algemene beschermde amfibieën en grondgebonden zoogdieren blijft in de omgeving voldoende geschikte habitat beschikbaar om de gunstige staat van instandhouding van de soorten te garanderen.
- Voor de aangetroffen algemene broedvogels blijft geschikte broedbiotoop in de directe omgeving aanwezig. De in de planvorming opgenomen bufferzone herbergt de meeste nestlocaties.
- De gewone dwergvleermuis maakt slechts beperkt gebruik van het plangebied als foerageerzone. Daarnaast is er in de omgeving voldoende geschikt foerageergebied aanwezig. Het verminderen van het foerageergebied zal daarom geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van deze soort. In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen of vliegroutes aangetroffen.

In tabel 5 is weergegeven welke functies zijn aangetroffen en wat het belang van het plangebied is voor de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie.

Flora- en faunawet	Nederlandse naam	Functie	Belang
Tabel 1	Gewone pad	Leefgebied	Gering
Tabel 1	Kleine watersalamander	Leefgebied	Gering
Tabel 1	Meerkikker	Leefgebied	Gering
Tabel 1	Kleine grondgebonden zoogdieren	leefgebied	Gering
Tabel 3	Gewone dwergvleermuis	Foerageerzone	Gering
		Vliegroute	Gering
		Verblijfplaatsen	Gering
Vogels	Algemene broedvogels	broedlocatie	Gering

Tabel 5 Belang plangebied

Toetsing Flora- en faunawet

Overtreding van verbodsbepalingen

Als gevolg van de werkzaamheden kunnen de volgende effecten optreden:

- Bij werkzaamheden kunnen nestlocaties van algemene broedvogels tijdelijk worden verstoord.
- Bij het verwijderen van opgaand groen kunnen nestlocaties van algemene broedvogels permanent verloren gaan. Individuele broedvogels kunnen hierbij worden gedood of verwond.
- Bij nachtelijke werkzaamheden kunnen foerageergebieden van vleermuizen tijdelijk worden verstoord. De gewone dwergvleermuis maakt echter slechts zeer beperkt gebruik van het plangebied. Daarnaast is er in de omgeving voldoende geschikt foerageergebied aanwezig. Tijdelijke verstoring zal dan ook niet leiden tot het verlies van functionaliteit van foerageergebieden. Ook is er geen sprake van tijdelijke verstoring bij nachtelijke werkzaamheden op de nabij gelegen vliegroute en paarverblijven, aangezien deze buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden liggen.
- Bij het verwijderen van opgaand groen kunnen foerageergebieden van vleermuizen permanent verloren gaan. De gewone dwergvleermuis maakt echter slechts beperkt gebruik van het plangebied als foerageerzone, daarnaast zijn in de omgeving voldoende alternatieve geschikte foerageergebieden beschikbaar. Het verminderen van het foerageergebied zal daarom geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van deze soort. Ook zal het verwijderen van groen geen effect hebben op de nabij gelegen vliegroute en paarverblijven, aangezien deze buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden liggen.

Daarnaast dient de zorgplicht in acht genomen te worden. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (en dus niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. De zorgplicht is bedoeld om redelijkerwijs die maatregelen te nemen die schade zoveel mogelijk kunnen voorkomen.

In tabel 5 staat aangegeven welke verbodsbepalingen kunnen worden overtreden. Tevens staat aangegeven welke mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen om deze overtreding te voorkomen. Deze mitigerende maatregelen zijn in de volgende paragraaf verder uitgewerkt.

Soort(groep)	Verbodsbepalingen Ff-wet	Mitigatie
Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren en amfibieën	Artikel 11: verbodsbepaling voortplantingsplaatsen en vaste rust- of verblijfplaatsen	• Vrijstelling (wel zorgplicht)
Algemeen voorkomende vissen	Artikel 11: verbodsbepaling voortplantingsplaatsen en vaste rust- of verblijfplaatsen	• Vrijstelling (wel zorgplicht)
Algemene broedvogels	Artikel 11: verbodsbepaling voortplantingsplaatsen en vaste rust- of verblijfplaatsen Artikel 12: verbodsbepaling ten aanzien van eieren	• Verwijder bomen en struiken buiten het broedseizoen • Voer de werkzaamheden uit buiten het broedseizoen

Tabel 5 Overzicht van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet die mogelijk worden overtreden als gevolg van de werkzaamheden. Tevens staat aangegeven welke mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen om deze overtreding te voorkomen.

Mitigerende maatregelen

De volgende mitigerende maatregelen dienen genomen te worden getroffen om overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen:

- De werkzaamheden dienen buiten het broedseizoen van vogels te worden uitgevoerd. In de praktijk betekent dit dat de werkzaamheden buiten de periode half maart t/m half juli moeten worden uitgevoerd. Het “broedseizoen” is een indicatie: sommige broedvogels hebben een afwijkende broedperiode (zoals de Turkse tortel) of kennen meerdere legfels.
- Spaar de aanwezige bomen en struiken zoveel mogelijk. Bomen en struiken die toch verwijderd moeten worden dienen buiten het broedseizoen (half maart t/m half juli) verwijderd te worden.
- Er kan alleen onder voorwaarden - mits er geen broedvogels worden verstoord en/of nesten worden verwijderd - in het broedseizoen worden doorgewerkt.
- Werk met een ecologisch werkprotocol, waarin concreet aangegeven wordt hoe met bovenstaande en onderstaande maatregelen wordt omgegaan.

Vanuit de zorgplicht kunnen de volgende maatregelen genomen worden:

- Werk bij werkzaamheden (zowel op het land als in het water) één kant op, om het voor dieren mogelijk te maken de werkzaamheden te ontvluchten.
- In geval van afgesloten watergangen: Vissen worden eerst weggevisst en in een ander water uitgezet. Vervolgens wordt de sloot droog gepompt en twee of drie dagen met rust gelaten, zodat de aanwezige amfibieën een ander onderkomen zoeken.
- Werkzaamheden aan watergangen uitvoeren bij een watertemperatuur onder de 25 graden Celcius en boven de 0 graden (en geen ijs aanwezig).
- De vegetatie langs de slootkanten enkele dagen voor de werkzaamheden zeer kort maaien, zodat de mogelijk aanwezige grondgebonden zoogdieren uit eigen beweging weg kunnen gaan.
- Eventueel aanwezige schuilplaatsen van amfibieën en grondgebonden zoogdieren (takkenhopen, platen, houten planken, plastic zakken etc.) dienen handmatig verwijderd te worden, waarbij al het materiaal eerst voorzichtig opgetild wordt.
- Probeer zoveel mogelijk buiten de kwetsbare perioden te werken (voortplantings- en overwinteringsperiode).
- Vermijd zoveel mogelijk 's nachts werken.
- Indien verlichting moet worden toegepast dient uitstraling naar de omgeving zoveel mogelijk te worden voorkomen. Pas dan ook afschermde armaturen toe en schakel verlichting uit als deze niet meer nodig is